

Sygn. akt I ACa 1071/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Maria Iwankiewicz (spr.)

Sędziowie: SSA Wiesława Kaźmierska

SSA Artur Kowalewski

Protokolant: st.sekr.sądowy Wioletta Simińska

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

oraz (...) Spółce Akcyjnej w P.

o nakazanie i zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 3 sierpnia 2015 roku, sygn. akt I C 708/07

I. oddała apelację;

II. odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania apelacyjnego

należnymi pozwanym;

III. przyznaje radcy prawnemu K. G. od Skarbu Państwa

(Sądu Okręgowego w Szczecinie) kwotę 6.200 (sześć tysięcy dwieście) złotych, powiększoną o należny podatek VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Artur Kowalewski Maria Iwankiewicz Wiesława Kaźmierska

Sygn. akt: I ACa 1071/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 września 2006 r. sprecyzowanym pismem z dnia 6 grudnia 2007 r. pismami wnoszonymi w toku procesu oraz stanowiskiem wyrażonym na rozprawie w dniu 13 lipca 2015 r. J. M. domagał się ostatecznie, aby Sąd Okręgowy w Szczecinie nakazał pozwanym (...) Sp. z o.o. i (...) S.A w P. usunięcie z nieruchomości powoda dwóch

słupów energetycznych oraz zasądził na rzecz powoda odszkodowania za bezumowne korzystanie przez pozwanego z nieruchomości powoda w wysokości 1.000.000 zł.

W uzasadnieniu powód wskazywał, że od 1966 r. jest właścicielem nieruchomości stanowiącej działki gruntu nr (...) o łącznej powierzchni 68 arów, położonej w T.. Na nieruchomości powoda są usytuowane słupy i napowietrzna linia energetyczna, należące do pozwanej. Były one zainstalowane już w chwili nabycia nieruchomości przez powoda. Usytuowanie słupów uniemożliwia powodowi swobodne korzystanie z nieruchomości.

W odpowiedzi na pozew pozwana (...) S.A. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania wskazując, że wniosła o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej polegającej na nieodpłatnym korzystaniu z części przedmiotowej nieruchomości. Jednocześnie pozwana wskazała, że powód nie naprowadził żadnych dowodów dotyczących wysokości roszczenia. Pozwana (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania wskazując, że nabyła przez zasiedzenie służebność gruntową oraz podnosząc jednocześnie zarzut przedawnienia roszczenia. Pozwana wskazała również, że nie posiada legitymacji biernej, albowiem nie ponosi ona odpowiedzialności za zobowiązania powstałe w czasie, gdy nie posiadała tytułu prawnego do urządzeń energetycznych znajdujących się na nieruchomości powoda. W piśmie z dnia 28 lipca 2010 r. pozwana (...) S.A z siedzibą w P. wniosła o oddalenie powództwa, albowiem zasiedziała służebność gruntową na nieruchomości powoda.

Wyrokiem z dnia 3 sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił to powództwo (pkt. I), postanowił nie obciążać powoda kosztami procesu należnymi pozwanym (pkt. II) oraz orzekł o przyznaniu wynagrodzenie pełnomocnikowi powoda ustanowionemu z urzędu.

Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynikało, że w dniu 7 listopada 1966 r. powód J. M. i jego małżonka K. M. (1) nabyli własność gospodarstwa rolnego składającego się z nieruchomości rolnej położonej w T., obejmującej działki gruntu nr (...) o łącznej powierzchni 68 arów. Małżeństwo to zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Rejonowego w Szczecinie z 24 stycznia 1980 r. a K. M. (1) zmieniła nazwisko i obecnie nazywa się K. O.. Podarowała ona swój udział w gospodarstwie rolnym, składającym się z działek numer (...) na rzecz syna Z. M. oraz wnuka K. M. (2). Z kolei J. M. w dniu 24 czerwca 2009 r. darował swój udział w działce nr (...) wnukowi A. J.. Zniesienie współwłasności tych nieruchomości nastąpiło na mocy postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 3 kwietnia 2012 roku (II Ns 479/10). D. zniesienia współwłasności Sąd Rejonowy działkę nr (...) przyznał na wyłączną własność powodowi J. M.; działkę nr (...) przyznał Z. M. i K. M. (2) w udziałach po 1/2, natomiast działkę nr (...) przyznał na wyłączną własność A. J..

Sąd pierwszej instancji ustalił, że na działkach nr (...) znajdują się urządzenia infrastruktury elektroenergetycznej w postaci linii napowietrznej nN 0,4kV. Linia ta obsługiwana i eksploatowana była przez pozwaną (...) S.A. i jej poprzedników prawnych, obecnie zaś przez jej następcę prawnego - pozwaną (...) spółkę z o.o. W chwili budowy linii napowietrznej wraz z całą infrastrukturą towarzyszącą działki nr (...) stanowiły współwłasność J. M. oraz jego byłej żony K. O..

W swoich ustaleniach Sąd ten wskazał, że działka nr (...)położona w T. przy ul. (...) jest działką zabudowaną. Jeden ze słupów stoi na tej działce około 3 metrów od domu i jest oznaczony nr 6. Z tego słupa odchodzą 2 przyłącza napowietrzne do budynków (...) i (...) na działce nr (...), a nadto sprowadzono z niego izolowanym kablem podziemnym prąd do skrzynki - złącza kablowego, a stamtąd poprowadzono zasilanie dalszego odcinka ul. (...). Słup nr 6 jest połączony ze słupem nr 5 posadowionym na działce (...). Na działce tej przebiega linia o łącznej długości 15 mb. Lokalizacja urządzeń powoduje, że narożnik ogródka nie jest dostępny właścicielowi do swobodnego użytku. Działka nr (...) położona przy O. jest działką rolną. Nieruchomość obecnie jest wykorzystywana na cele rolnicze, a posadowiony na niej słup zasila w energię elektryczną budynek przy ul. (...). Działka jest przecięta w poprzek linią energetyczną 0,4 kV około 20 metrów od granicy z drogą (działka nr (...)). Natomiast bliżej drogi stanowiącej działkę nr (...) biegnie linia średniego napięcia. Około 30 metrów od tej działki znajduje się stacja transformatorowa, która stoi na działce nr (...) obręb Z.. Na działce nr (...) łączna długość linii napowietrznej nN 0,4 kV wynosi 22 metry bieżące.

Posadowiony jest na niej również słup, który wskutek złamania przez wiatr był w 2000 r. wymieniony, a wraz z nim wymieniono także okablowanie na izolowane. Położenie tego słupa w tym czasie nie uległo zmianie.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że w lutym 1972 r. powstał projekt techniczny, który 19 czerwca 1972 r. został zatwierdzony. Na jego podstawie Zakład (...) przeprowadził kapitalny remont i modernizację linii 0,4 kv na odcinku S. - T.. Remont ten obejmował również linię napowietrzną oraz słup położony przy ul. (...) w T.. Wymianie podlegały między innymi słupy od stacji transformatorowej o numerach od 1 do 10 łącznie. Przy okazji tego remontu drewniany słup posadowiony na działce nr (...) został zamieniony na żelbetowy i postawiono go bliżej budynku. Z nieruchomości obciążonych istnieniem słupów energetycznych, w zakresie w jakim było to niezbędne korzystało przedsiębiorstwo energetyczne. Z kart obchodu linii napowietrznych nr eksploatacyjny (...) wynika, że przedmiotowy odcinek sieci był okresowo poddawany oględzinom technicznym, dokonywanym przez pracowników przedsiębiorstwa (...) S.A. Takie obiegowe oględziny sieci odbywają się w ostępach około pięcioletnich. Od czasu wykonania generalnego remontu, słup na działce nr (...) nie zmienił swojego położenia. Przedmiotowa linia jest w sposób ciągły i niezmienny wykorzystywana przez pozwane przedsiębiorstwo energetyczne w celu przesyłu energii elektrycznej.

Sąd Okręgowy w swoich ustaleniach wskazał, że (...) spółka z o.o. w P. jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą między innymi w zakresie dystrybucji energii elektrycznej. Opisał także przekształcenia, jakie występowały w sferze jednostek zajmujących się tą dystrybucją od 1958 roku. Stwierdził, że w dniu 2 stycznia 2003 r. nastąpiło połączenie (...) S.A. z (...) S.A. i innymi. W związku z powyższym (...) S.A. zmieniła nazwę firmy na Grupa (...) S.A.". Od dnia 13 października 2004 r. spółka działa pod tą firmą. (...) S.A. utworzyła spółkę (...) Sp. z o.o. i wyposażała ją w majątek służący prowadzeniu dystrybucji energii elektrycznej. Zgodnie z umową z dnia 30 czerwca 2007 r. (...) spółka z o.o. nabyła od (...) S.A. w P. zorganizowaną część przedsiębiorstwa. Na (...) spółkę z o.o. przeszła własność wszelkich urządzeń energetycznych stanowiących dotychczas własność (...) S.A. w P.. Całość majątku służąca dostarczaniu odbiorcom energii elektrycznej, a także prawa rzeczowe do nieruchomości, na których posadowione są urządzenia energetyczne stanowiące dotychczas własność (...) S.A. w P., również został wniesiony do majątku (...) Sp. z o.o.

Z ustaleń tych wynika, że 2 października 2003 r. Dyrektor Rejonu Energetycznego S. (...) skierował do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pismo, w którym wskazał, że powód J. M. posiada na swojej posesji przy ul. (...) w T. dwa liczniki energii elektrycznej i od stycznia 2003 r. otrzymuje na każdy licznik oddzielny rachunek z opłatą abonamentową. W piśmie wskazano, że w dniu 4 lutego 2003 r. poinformowano powoda, że nie ma obecnie obowiązku posiadania odrębnych liczników dla potrzeb mieszkaniowych i produkcji rolniczej, stąd jeden z liczników może zostać zlikwidowany, co pozwoli uniknąć opłaty abonamentowej. W piśmie wskazano, że linia napowietrzna 0,4 KV przy ul. (...) w T. jest linią czynną, zasilającą odbiorców m.in. w budynkach nr (...), a słup energetyczny znajduje się 5 m od granicy działki w głąb posesji ul. (...) w T.. W piśmie z dnia 23 stycznia 2004 r. tenże Dyrektor Rejonu Energetycznego przesłany na adres Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wyjaśniał okoliczności wybudowania na działkach należących do powoda dwóch słupów energetycznych, wskazując że jeden z tych słupów stawiany był na przełomie lat 50-tych i 60-tych w związku z budową zasilania sąsiedniego budynku położonego przy ul. (...). W ocenie Rejonu Energetycznego właściciel tej posesji, najprawdopodobniej uzyskał wówczas akceptację powoda w związku z budową przyłącza do posesji przy ul. (...). Rzecznik Praw Obywatelskich w skierowanym do powoda piśmie z dnia 16 kwietnia 2004 r. wskazał, że powód nie oprotestował budowy przyłącza ani nie występował z roszczeniami z tytułu istnienia tego przyłącza nad jego posesją. Wyjaśnił, że w związku z podjęciem przez powoda tej sprawy, Rejon Energetyczny S. zaproponował zmianę lokalizacji przedmiotowego słupa w obszarze jego działki, tak aby zminimalizować związane z nim uciążliwości. Podał też, że szczegóły tego przedsięwzięcia powód powinien ustalić z Rejonem Energetycznym S..

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że powód J. M. w swoich pismach skierowanych do pozwanych, m.in. z 4 maja 2005 r. i 20 września 2009 r. skarżył się, że musi uiszczać opłaty za energię elektryczną (za przesył i zużycie) podczas, gdy na należących do niego działkach zlokalizowane są słup oraz linia napowietrzna niskiego napięcia. W ocenie powoda, w zaistniałej sytuacji powinien on być zwolniony z opłat na rzecz pozwanej. W odpowiedzi na pismo powoda z 4 maja 2005 r. (...) S.A. Oddział w S. Rejon Energetyczny S. poinformowała, że w świetle obowiązujących przepisów

ustawy Prawo Energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. z późniejszymi zmianami i rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 20.12.2004 oraz taryfą dla energii elektrycznej obowiązująca od 1.01.2005 r. zatwierdzoną przez prezesa URE, nie ma możliwości zwolnienia powoda z części opłaty za energię elektryczną dotyczącej opłaty przesyłowej. Pozwana jednocześnie poinformowała, że zwróciła się do geodety o sprawdzenie posadowienia słupa energetycznego linii 0,4kV na terenie wskazanym przez powoda. Pozwana informowała też, że linia napowietrzna zabudowana na działce nr (...) w T. jest linią istniejącą od ponad 30 lat, wobec tego występuje w tym przypadku zasiedzenie. Podała, że jej propozycją rozwiązania problemu obydwu słupów linii 0,4 kV jest wyniesienie ich poza działki, na których się obecnie znajdują, co może nastąpić w czasie remontu lub w czasie realizacji inwestycji związanych z przebudową i rozbudową ww. linii.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że pismem z 15 maja 2006 r. powód J. M. wezwał pozwaną (...) S.A. do zapłaty na jego rzecz odszkodowania za bezumowne korzystanie z części nieruchomości - działki gruntu położonej w T. przy ul. (...) oraz do usunięcia urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej posadowionej na tym gruncie. W odpowiedzi na to wezwanie, w piśmie z dnia 19 lipca 2006 r. pozwana (...) S.A. wskazała, że z posiadanej dokumentacji wynika, że z tych urządzeń tj. słupów linii niskiego napięcia zasilane są posesje usytuowane przy ul. (...) w T., a także złącze kablowe ZK-1b. Przedmiotowa linia istnieje na tym terytorium ponad 30 lat, natomiast stacja transformatorowa nr (...) jest stacją przedwojenną. Budowa tych urządzeń przeprowadzana była zgodnie z obowiązującymi wówczas w tym zakresie normami prawnymi i przy zachowaniu wszelkich wymogów prawnych. Nadto nie ulega wątpliwości, że od czasu wzniesienia tej infrastruktury upłynął okres 30 lat, po którego upływie następuje nabycie przez zasiedzenie służebności gruntowej na rzecz (...) S.A. Tym samym (...) S.A. dysponuje tytułem prawnym do stanowiących własność powoda nieruchomości i brak jest jakichkolwiek podstaw do występowania przez powoda o odszkodowanie z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości, skoro roszczenia przewidziane przepisem art. 225 k.c. dotyczą tylko tych sytuacji, gdy określony podmiot korzysta z cudzej rzeczy nie mając ku temu tytułu prawnego. Pozwana podała, że obecnie nie jest możliwe spełnienie żądania usunięcia infrastruktury elektroenergetycznej i przeniesienia jej w inne miejsce, lecz kwestia ta będzie rozpatrywana przy najbliższym remoncie lub innych inwestycjach, jakie pozwana będzie prowadzić na tym odcinku.

Sąd Okręgowy ustalił nadto, że wnioskiem z 27 kwietnia 2007 r. pozwana (...) S.A. wystąpiła do Sądu Rejonowego w Szczecinie o ustalenie, że nabyła przez zasiedzenie ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności gruntowej polegającej na nieodpłatnym korzystaniu (eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonywania przedmiotowych prac) z 45 m² nieruchomości stanowiącej działkę gruntu numer (...), położonej w obrębie (...), Gmina P., dla której Sąd Rejonowy w Szczecinie, XX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...), w części na której posadowiony jest słup oraz linia napowietrzna niskiego napięcia nNo,4 kV. Sprawa była prowadzona pod sygn. akt II Ns 994/09. Postanowieniem z dnia 12 lutego 2010 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie umorzył postępowanie w sprawie. Następnie pismem z 23 czerwca 2010 r. (...) S.A. w P. wniosła o wpisanie ww. sprawy pod nowy numer i nadanie jej biegu, wykonując jednocześnie zobowiązanie, z powodu niewykonania którego sprawa została zawieszona, tj. składając odpis z księgi wieczystej Kw (...).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że postanowieniem z 25 marca 2014 r. sygn. akt II Ns 1984/10 Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie po rozpoznaniu sprawy z wniosku (...) spółki z o.o. w P. z udziałem J. M., (...) Spółki Akcyjnej w P., Z. M., K. M. (2), A. J. i Skarbu Państwa - Starosty (...) o zasiedzenie służebności, stwierdził, że (...) Spółka Akcyjna w S. nabyła z dniem 20 czerwca 2002 r. w drodze zasiedzenia w złej wierze, prawo służebności gruntowej, odpowiadającej treści służebności przesyłu, polegającej na nieodpłatnym korzystaniu (eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonania przedmiotowych prac) na części działki nr (...), o powierzchni 45 m², położonej przy ul. (...) w T., gmina P., oznaczonej kolorem czerwonym, w opinii geodezyjnej opracowanej przez biegłego sądowego P. I. z dnia 5 grudnia 2012 r., która stanowi integralną część niniejszego postanowienia, szczegółowo opisanej w księdze wieczystej nr (...), prowadzonej przez

Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie (pkt I postanowienia), ponadto Sąd stwierdził, że (...) Spółka Akcyjna w S. nabyła z dniem 20 czerwca 2002 r. w drodze zasiedzenia w złej wierze, prawo służebności gruntowej, odpowiadającej treści służebności przesyłu, polegającej na nieodpłatnym korzystaniu (eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonania przedmiotowych prac) na części działki nr (...), o powierzchni 130 m², położonej w T., gmina P., oznaczonej kolorem czerwonym, w opinii geodezyjnej opracowanej przez biegłego sądowego P. I. z dnia 5 grudnia 2012 r., która stanowi integralną część niniejszego postanowienia, szczegółowo opisanej w księdze wieczystej nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie. Powyższe postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin- Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie jest prawomocne.

Na podstawie takich ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odnosząc się do kwestii legitymacji bierniej pozwanych, Sąd ten wskazał, że oświadczenie o cofnięcie pozwu wobec (...) Sp. z o.o. nie zostało skutecznie tej pozwanej doręczone, wobec czego nie wywołało skutków prawnych, natomiast powód skutecznie cofnął oświadczenie o cofnięciu pozwu. Nadto wskazał, że ewentualna odpowiedzialność pozwanych ma charakter solidarny - zgodnie z art. 55⁴ k.c. Według tego Sądu podstawę dochodzonego roszczenia w zakresie nakazania pozwany usunięcia z nieruchomości powoda urządzeń przesyłowych stanowił art. 222 § 2 k.c. natomiast podstawę roszczenia odszkodowawczego za bezumowne korzystania z nieruchomości powoda - art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 1 i 2 k.c. i art. 230 k.c.

Odnosząc się do roszczenia negatoryjnego Sąd Okręgowy stwierdził, że jest ono nieuzasadnione, albowiem przesłanką uwzględnienia roszczenia z art. 222 § 2 k.c. jest bezprawny charakter działania naruszającego prawo własności, która w niniejszej sprawie nie zaistniała. W odniesieniu do roszczenia o odszkodowanie za bezumowne korzystanie z rzeczy Sąd ten przytoczył treść art. 224 k.c. art. 225 k.c. i art. 230 k.c. Sąd pierwszej instancji wskazał, że powyższe przepisy regulują problematykę rozliczeń pomiędzy właścicielem i posiadaczem rzeczy w razie bezumownego korzystania z cudzej rzeczy. Sąd ten zaznaczył, że roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy przysługuje właścicielowi wobec posiadacza samoistnego lub zależnego i należy do tzw. roszczeń uzupełniających roszczenie windykacyjne z którym pozostaje w ścisłym związku. Związek ten wyraża się w tym, że jest ono uwarunkowane ziszczeniem się przesłanek uzasadniających roszczenie windykacyjne. Roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy może więc przysługiwać właścicielowi tylko wobec posiadacza, który w danym okresie bez podstawy prawnej faktycznie władał rzeczą; był zatem w tym okresie biernie legitymowany w świetle art. 222 § 1 k.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie zachodzą wszystkie przesłanki do uznania, że infrastruktura energetyczna przebiegająca przez działki nr (...) w T., tj. słupy i napowietrzna linia energetyczna, to urządzenia w rozumieniu art. 49 k.c. których własność przedsiębiorstwo nabyło z chwilą przyłączenia ich do sieci energetycznej. Sąd ten wskazał, że w przedmiotowej sprawie istotą sporu między stronami było, czy powód może skutecznie domagać się od pozwanych usunięcia urządzeń energetycznych oraz odszkodowania za bezumowne korzystania z zajętej przez pozwane pod infrastrukturę energetyczną części nieruchomości. W ocenie tego Sądu, oba zgłoszone przez powoda roszczenia są nieuzasadnione z tego samego względu, a mianowicie z uwagi na to, że korzystanie przez pozwane z części działki powoda znajduje oparcie w prawie, tym samym nie jest bezprawnym naruszeniem własności powoda. Jako kluczową dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy okoliczność Sąd ten powołał fakt, że prawomocnym postanowieniem z dnia 25 marca 2014 r. w sprawie o sygn. akt II Ns 1984/10 Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie stwierdził, że poprzedniczka prawna pozwanych - (...) Spółka Akcyjna w S. nabyła z dniem 20 czerwca 2002 r. w drodze zasiedzenia w złej wierze, prawo służebności gruntowej, odpowiadającej treści służebności przesyłu, polegającej na nieodpłatnym korzystaniu z części działki nr (...), o powierzchni 45 m², położonej przy ul. (...) w T., gmina P. oraz prawo służebności gruntowej, odpowiadającej treści służebności przesyłu, polegającej na nieodpłatnym korzystaniu z części działki nr (...), o powierzchni 130 m², położonej w T., gmina P..

W ocenie Sądu pierwszej instancji, skoro pozwane spółki nabyły w drodze zasiedzenia w złej wierze, z dniem 20 czerwca 2002 r. prawo służebności gruntowej, odpowiadającej treści służebności przesyłu, polegającej na nieodpłatnym korzystaniu z części działki nr (...) i części działki nr (...), powód nie może żądać od pozwanych ani usunięcia urządzeń energetycznych usytuowanych na tych działkach, ani też zapłaty za bezumowne korzystanie z części jego działek mimo, że powód był współwłaścicielem działki nr (...), a obecnie jest wyłącznym właścicielem działki nr (...). Sąd ten wskazał, że prawo własności, uregulowane w art. 140 k.c. jest prawem rzeczowym, dającym najpełniejsze władztwo nad rzeczą. Art. 140 k.c. określa granice uprawnień właściciela w sposób generalny wskazując, że właścicielowi wolno czynić ze swoją rzeczą wszystko, co nie jest zabronione przez ustawy, zasady współżycia społecznego i co nie pozostaje w sprzeczności ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem prawa. Mając na uwadze powyższe, Sąd ten zaznaczył, że każdy ma obowiązek powstrzymania się od takich działań, które stanowiłyby ingerencję w sferę cudzej własności. Okoliczności powyższe według Sądu Okręgowego nakazują uznanie, że powód nie może w przedmiotowej sprawie skutecznie zrealizować swoich roszczeń, albowiem pozwanym na skutek zasiedzenia służebności gruntowej przysługuje uprawnienie do ingerowania w sferę własności powoda. Nabycie prawa własności przez zasiedzenie następuje ex lege i jego skutkiem jest w wypadku zasiedzenia, ograniczenie prawa własności właściciela w granicach objętych służebnością.

Sąd ten wskazał, że na uwzględnienie nie zasługiwało także żądanie zgłoszone przez powoda w piśmie z dnia 20 lipca 2015 r. tj. o nakazanie przeniesienia słupa poza granice jego działki z jednoczesnym zniesieniem służebności, ewentualnie o nakazanie pozwanym przeniesienia słupa w inne miejsce działki- bezpośrednio przy granicy i w razie konieczności odpowiedniej zmiany treści służebności. Według tego Sądu żądanie zmiany treści służebności powód mógłby co prawda w procesie zgłosić, z uwagi jednakże na fakt, że nie zostało ono wyartykułowane jako osobne żądanie, Sąd Okręgowy potraktował jako uzupełnienie zgłoszonego żądania usunięcia słupów energetycznych. Poza tym w ocenie Sądu pierwszej instancji powód nie przytoczył żadnych argumentów, ani też nie powołał żadnych dowodów przemawiających za zasadnością zniesienia służebności.

Odnosząc się do roszczenia o zapłatę, Sąd Okręgowy podkreślił, że roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy może przysługiwać właścicielowi tylko wobec posiadacza, który w danym okresie bez podstawy prawnej faktycznie władał rzeczą; był zatem w tym okresie biernie legitymowany w świetle art. 222 § 1 k.c. Natomiast, aktualne nieodpłatne korzystanie przez pozwaną z części nieruchomości powoda odpowiadające treści służebności przesyłu jest usprawiedliwione w kontekście zasiedzenia tej służebności gruntowej przez poprzednika prawnego pozwanej (...) S.A. w P.. Sąd ten w swojej argumentacji powołał się także na stanowisko orzecznictwa sądów w tym Sądzie Najwyższego a także Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w którym przyjęto, że upływ terminu zasiedzenia wyłącza możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości także w okresie jego biegu. W konsekwencji powyższego, zdaniem tego Sądu, powód nie może się domagać od pozwanych zapłaty wynagrodzenia.

Orzekając o kosztach Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 102 k.p.c. postanowił nie obciążać powoda kosztami procesu należnymi pozwanym. Natomiast wynagrodzenie pełnomocnikowi z urzędu ustanowionemu dla powoda Sąd ten przyznał na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Od powyższego orzeczenia apelację wywiodła strona powodowa, wnosząc o zmianę zaskarżonego orzeczenia i zasądzenie powództwa w całości, ew. uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, zasądzenie nieopłaconej pomocy prawnej według norm przepisanych oraz nieobciążanie powoda kosztami w razie oddalenia apelacji.

Zaskarżonemu orzeczeniu powód zarzucił:

- naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 222 § 2 i art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 1 i 2 k.c. i art. 230 k.c.,

- niezastosowanie art. 405 i 415 k.c. jako podstawy ewentualnej żądania.

W uzasadnieniu apelujący wskazał, że Sąd pierwszej instancji niezasadnie przyjął, że podstawy dla zasądzenia dochodzonego roszczenia nie stwarzają powołane przepisy prawa (art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 1 i 2 i art. 230 k.c.) ze względu na zasiedzenie przez pozwaną służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, albowiem na skutek nabycia służebności działaniu strony powodowej nie można przypisać cech bezprawności, a roszczenia uzupełniające wygasają. W ocenie powoda w niniejszej sprawie roszczenie o wynagrodzenie nie wygasło, a jedynie ma do niego zastosowanie skrócony okres terminu przedawnienia stosownie do treści art. 229 k.c. Zdaniem powoda, niezależnie od powyższego zasądzenie wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego znajduje oparcie w przepisach art. 405 i nast. k.c. W ramach odszkodowania może być dochodzone również odszkodowanie z tytułu obniżenia wartości nieruchomości. Zdaniem powoda występujące w sprawie okoliczności takie jak zasiedzenie służebności w złej wierze, nadmierne obciążenie nieruchomości powoda oraz faktyczna możliwość zmiany usytuowania urządzeń przesyłowych wystarczająco uzasadniają uwzględnienie żądania przeniesienia urządzeń.

W odpowiedzi na apelację pozwane spółki wniosły o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W ocenie Sądu Apelacyjnego apelacja wywiedziona przez powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że rozpoznając środek odwoławczy nie jest związany zarzutami dotyczącymi prawa materialnego, gdyż zastosowanie przepisów tego prawa musi badać z urzędu, natomiast w zakresie prawidłowości procedowania przez Sąd pierwszej instancji wiążą go tylko takie zarzuty, które zostały wyartykułowane w apelacji poza nieważnością postępowania, którą także musi wziąć pod uwagę z urzędu.

W pierwszej kolejności zatem tutejszy Sąd stwierdza, że nie dopatrywał się aby postępowanie w tej sprawie toczyło się z naruszeniem art. 379 k.p.c. co skutkowałoby jego nieważnością. Zaznaczenia wymaga w tym miejscu, że powód nie sformułował w swojej apelacji żadnych zarzutów w zakresie naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów proceduralnych, które mogłyby mieć wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny zatem stwierdza, że podziela w całości ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, bowiem znajdują one oparcie w materiale dowodowym zebranym w sprawie, który został zgromadzony w zakresie pozwalającym na jej merytoryczne rozstrzygnięcie i należyte ocenienie. Zatem ustalenia te jako prawidłowe Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne, czyniąc integralną częścią swojego stanowiska. Wobec powyższego nie ma konieczności ponownego szczegółowego ich przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2001 roku, V CKN 348/00, LEX nr 52761, Prok.i Pr. 2002/6/40).

Sąd Odwoławczy w pełni podziela i czyni integralną częścią swojego stanowiska także rozważania prawne, zaprezentowane w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, bowiem wnioski prawne wywiedzione przez Sąd Okręgowy w oparciu o te ustalenia zostały odniesione do właściwie zastosowanych przepisów prawa materialnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew zarzutom skarżącego, Sąd pierwszej instancji nie naruszył przepisów prawa materialnego, znajdujących zastosowanie w sprawie. Sąd Okręgowy szeroko i trafnie omówił zastosowane przepisy i Sąd Apelacyjny nie widzi potrzeby powtarzania tych rozważań, co zmierzałoby jedynie do powielenia argumentacji związanej z ich wykładnią szeroko omawianą w orzecznictwie i doktrynie.

Jak wyżej wspomniano, podstawa faktyczna rozstrzygnięcia nie była przez skarżącego kwestionowana, wobec powyższego Sąd Apelacyjny ograniczył się jedynie do rozpoznania zarzutów materialnych podniesionych w apelacji. Na wstępie jednak tej części wywodów Sąd Odwoławczy zwraca uwagę apelującego na fakt, że to do powoda inicjującego postępowanie przed sądem należy określenie roszczeń kierowanych wobec strony pozwanej i wskazanie

wszystkich okoliczności z jakich wywodzi swoje roszczenia. Powód ma także wskazać zakres swoich żądań, które przedstawia sądowi do oceny. Zgodnie bowiem z przepisem art. 187 § 1 k.p.c. pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego (opisanym w art.126 k.p.c.), a nadto zawierać dokładnie określone żądanie, a w sprawach o prawa majątkowe także oznaczenie wartości przedmiotu sporu, chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu. W toku procesu zmiana okoliczności może powodować, że dojdzie do zmiany lub rozszerzenia powództwa jednak powód jest zobowiązany je szczegółowo określić i wykazać. Zaznaczenia wymaga przy tym, że w art. 321 § 1 k.p.c. ustawodawca wskazał, że sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Jest więc związany w tym względzie granicami wyznaczonymi przez powoda. W postępowaniu apelacyjnym natomiast nie można już rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jednakże w razie zmiany okoliczności można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy (art.383 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny zauważa, że wnosząc pozew w tej sprawie i przedstawiając w nim swoje roszczenia wobec pozwanych, a także w dalszych pismach procesowych powód formułował dwa żądania: po pierwsze - nakazania pozwanym Spółkom usunięcia z jego nieruchomości urządzeń energetycznych w postaci dwóch słupów i napowietrznej linii energetycznej oraz po drugie – domagał się zasądzenia odszkodowania w kwocie 1.000.000 złotych za bezumowne korzystanie przez pozwane z nieruchomości powoda. Prawdłowo zatem Sąd Okręgowy orzekł o tak sformułowanych roszczeniach, oddalając powództwo i w pisemnym uzasadnieniu przywołując argumentację dla takiego swojego stanowiska, w szczególności akcentując, że okoliczności faktyczne, z których powód wywodził swoje żądania nie mogły stanowić podstaw dla uwzględnienia wobec braku przesłanki bezprawności po stronie pozwanej.

Zaznaczyć natomiast trzeba, że w argumentacji zawartej w uzasadnieniu apelacji wskazano, że kwota żądanego odszkodowania w wysokości 1.000.000 złotych zawierała w sobie także roszczenie o zapłatę odszkodowania związanego z trwałym - wobec zasiedzenia służebności - obniżeniem wartości nieruchomości powoda, a roszczenie to jest zasadne także w świetle powołanego jako ewentualna podstawa dochodzenia odszkodowania przepisu art. 415 k.c. Tymczasem analiza pism procesowych powoda nie wskazuje, aby zgłosił on także takie żądanie, które pozostałoby poza obszarem orzekania przez Sąd pierwszej instancji.

Na marginesie jedynie tej części uwag należy zauważyć, że tego rodzaju roszczenie odszkodowawcze wpisuje się w katalog roszczeń właściciela przewidzianych w art. 224 § 2 i 225 k.c. jako roszczenie o naprawienie szkody za pogorszenie rzeczy. Występuje ono wtedy, gdy działania lub zaniechania posiadacza prowadzą do obniżenia wartości użytkowej lub ekonomicznej rzeczy (patrz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1969 r. II CR 13/69 Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego 1969/10 poz. 169 str. 8 oraz z dnia 11 grudnia 2009 r. V CSK 175/2009). Wspomniane roszczenie o naprawienie szkody zostało ukształtowane w sposób szczególnie zarówno co do przesłanek powstania, jak i jego zakresu. Odpowiedzialność posiadacza w złej wierze jest odpowiedzialnością niezależną od winy (za sam skutek) i obejmuje przypadkowe uszkodzenie lub utratę rzeczy. Odrębność uregulowania zakresu obowiązku naprawienia szkody polega w tym przypadku na tym, że posiadacz w złej wierze odpowiada tylko do wartości rzeczy, a więc z wyłączeniem utraconych korzyści, co wynika z ogólnych założeń roszczeń uzupełniających oraz z brzmienia art. 224 k.c., w którym mowa o odpowiedzialności „za zużycie, pogorszenie lub utratę rzeczy”, a nie o odpowiedzialności „w związku ze zużyciem, pogorszeniem lub utratą rzeczy” (patrz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1998 r. III CZP 62/97 OSNC 1998/6 poz. 91; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2009 r. V CSK 175/2009; z dnia 24 marca 2010 r. V CSK 317/2009). Tymczasem ogólnikowe stwierdzenia powoda co do trwałego obniżenia wartości nieruchomości nie pozwalają na ustalenie w czym miałyby przejawiać się realna szkoda, a bardziej wskazuje na utracone korzyści, co jednak jak wyżej wskazano nie stanowiłyby podstawy dla uzasadnienia odszkodowania. Nadto zdaniem Sądu Odwoławczego podkreślić należy, że regulacja roszczenia o naprawienie szkody z powodu pogorszenia rzeczy - jak i innych roszczeń uzupełniających - choć ma charakter szczególny, jest niepełna, a zatem w kwestiach nieuregulowanych w art. 224 § 2 i w art. 225 k.c. trzeba sięgać do przepisów ogólnych o zobowiązaniach, a przede wszystkim do art. 361 § 1 k.c. U podstaw tego przepisu leży jednak łączne istnienie trzech przesłanek,

warunkujących wystąpienie roszczenia odszkodowawczego, a mianowicie istnienie szkody, działanie lub zaniechanie jej sprawcy oraz związek przyczynowy pomiędzy tymi dwoma przesłankami. W tych warunkach powód powinien przed Sądem pierwszej instancji wykazywać, że zaistniały przesłanki z art. 415 k.c. dla przypisania pozwanym odpowiedzialności odszkodowawczej. Jednak analiza roszczenia o zapłatę utraconych korzyści wymaga zwrócenia uwagi na prezentowane w judykaturze zapatrywanie, że ingerencja w prawo własności, polegająca na przeprowadzeniu urzędzenia przesyłowego bez zezwolenia organu administracji i bez zgody właściciela nieruchomości może stanowić również podstawę odpowiedzialności deliktowej za pogorszenie rzeczy (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2002 r. III CZP 64/2002 Prokuratura i Prawo - dodatek 2003/7-8 poz. 37 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2009 r. V CSK 175/2009 LexPolonica nr 3027433). Tym niemniej taka sytuacja wymaga wykazania, że naruszający popadł w odpowiedzialność deliktową, a zatem, że dopuścił się deliktu rozumianego jako działanie sprzeczne z normami prawa, a nawet zwyczajami lub zasadami współżycia społecznego. Jednak już z okoliczności związanych z posadowieniem urządzeń energetycznych na działkach powoda ustalonych w tej sprawie wynika, że trudno byłoby przypisać poprzednikom pozwanych zawinione działanie w tej mierze.

Sąd Odwoławczy przechodząc do oceny zarzutów wyartykułowanych wprost w apelacji zaznacza, że w pierwszej kolejności apelujący wskazywał, że Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej interpretacji art. 222 § 2 i art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 1 i 2 k.c. i art. 230 k.c. poprzez przyjęcie, że roszczenie o wynagrodzenie z tytułu bezumownego korzystania z rzeczy wygasło, albowiem pozwana (...) Sp. z o.o. nabyła nieruchomość przez zasiedzenie. Zdaniem skarżącego roszczenie to nie wygasło, a jedynie skróceniu uległ termin przedawnienia roszczenia.

Stanowiska pozwanego nie podziela Sąd Apelacyjny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażony został pogląd, że przyznanie roszczenia o wynagrodzenie właścicielowi nieruchomości wobec posiadacza, który stał się właścicielem służebności jest sprzeczne z celem zasiedzenia, bowiem nabycie prawa uzależnione jest wyłącznie od spełnienia przesłanek ustawowych, do których nie należy zapłata wynagrodzenia (ekwiwalent) za ograniczenie prawa własności właściciela nieruchomości w zakresie służebności objętej zasiedzeniem. W konsekwencji Sąd Najwyższy stwierdził, że właścicielowi nieruchomości, którego prawo własności zostało ograniczone wskutek nabycia przez zasiedzenie służebności odpowiadającej treści przesyłu przez jej posiadacza, nie przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie ze służebności za okres po dniu zasiedzenia (por wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 r., IV CNP 28/13). Sąd Apelacyjny w całości podziela argumenty przytoczone przez Sąd Najwyższy i w związku z powyższym za uprawnione uznaje również twierdzenie, że właścicielowi nieruchomości nie przysługuje wobec uprawnionego z tytułu służebności nie tylko wynagrodzenie za okres po zasiedzeniu służebności, ale także za okres w którym doszło do zasiedzenia. W innym wypadku każdy właściciel nieruchomości mógłby dochodzić od tego, który zasiedział służebność na jego nieruchomości, wynagrodzenia za okres zasiedzenia. Niweczyłoby to nieodpłatny charakter nabycia służebności przez zasiedzenie i prowadziłoby do nieuzasadnionego uprzywilejowania właściciela, który przecież nie doprowadził swoimi działaniami do przerwania biegu okresu zasiedzenia. Powyższe stanowisko znajduje także poparcie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 lipca 2014 r. (I ACa 237/14), w który wskazano, że orzecznictwo sądowe zgodnie przyjmuje, że upływ terminu zasiedzenia wyłącza możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości także w okresie jego biegu. W uzasadnieniu postanowienia z dnia 15 kwietnia 2011 r. (w sprawie III CZP 7/11 LEX 897712, OSP 2012/10/93) Sąd Najwyższy stwierdził, że osobie, która utraciła własność rzeczy wskutek jej zasiedzenia przez posiadacza, nie przysługuje wobec posiadacza roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego w okresie poprzedzającym dzień zasiedzenia. W rezultacie w takich przypadkach w ogóle nie powstaje problem przedawnienia tego roszczenia. Choć posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie jest tożsame z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości, to przedmiotem zasiedzenia jest prawo na cudzej rzeczy, a skutek zasiedzenia w postaci nabycia służebności gruntowej wynika z mocy samego prawa, ma charakter pierwotny i nieodpłatny. Tak więc jeżeli doszło również do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu czy też wprost służebności przesyłu, roszczenie uzupełniające wygasa i nie może być skutecznie dochodzone także za okres sprzed zasiedzenia. Powyższe stanowisko podziela Sąd Apelacyjny w obecnym składzie.

Odnosząc się do natomiast do zarzucanej w apelacji kwestii niezastosowania przez Sąd pierwszej instancji art. 405 i art. 415 k.c. wskazać należy, iż Sąd ten nie miał możliwości zastosowania wynikających z tych przepisów norm, albowiem jak już wyżej wskazano powód wniósł o zasądzenie od pozwanych na jego rzecz kwoty 1.000.000 zł tytułem bezumownego korzystania z jego nieruchomości przez pozwane spółki i ich poprzedników, co wprost wpisywało się w okoliczności faktyczne związane ze stosowaniem roszczenia uzupełniającego z art. art. 224 k.c. art. 225 k.c. i art. 230 k.c. Wprawdzie w piśmie z dnia 6 grudnia 2007 r. powód wskazał, że usytuowanie urządzeń energetycznych ogranicza jego uprawnienia właścicielskie, a atrakcyjne położenie działki pozwoliłoby mu czerpać dochody z najmu nieruchomości czy prowadzenia na niej działalności gospodarczej, jednakże nie wskazał, że żąda odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości. Podsumowując treść tego pisma, powód jednoznacznie wskazał, że powyższe argumenty stanowią uzasadnienie żądania odszkodowania za bezumowne korzystanie. Żądanie zasądzenia odszkodowania z tytułu obniżenia wartości znalazło wyraz dopiero w apelacji, zatem nie mogło być przedmiotem rozpoznania Sądu pierwszej instancji. Istotnie to Sąd jest obowiązany stosować właściwy przepis prawa materialnego, jednak na powódzie spoczywa obowiązek przedstawienia okoliczności faktycznych, z których wywodzi dochodzone w sprawie roszczenie. Takich okoliczności, które wpisywałyby się w przesłanki zastosowania art. 415 k.c. powód nie przedstawił, a co zostało już szczegółowo omówione powyżej. Także w odniesieniu do zarzutu niezastosowania art. 405 k.c. podnieść należy, że powód nie wskazał w pozwie faktów ani dowodów niezbędnych do ustalenia istnienia ewentualnego bezpodstawnego wzbogacenia; w szczególności brak przesłanek dla ustalenia zakresu wzbogacenia się pozwanego kosztem majątku powoda.

Nadto na marginesie wskazać należy, że wartość nieruchomości ma charakter relatywny. Powód wskazując, że wartość jego nieruchomości uległa obniżeniu z tytułu usytuowania na niej urządzeń energetycznych winien odnieść to do jakiegoś miernika, który wskazywałby na obniżenie tej wartości. Powód nie wskazał, w odniesieniu do jakich mierników w jego ocenie wartość nieruchomości uległa zmniejszeniu na skutek ustanowienia służebności.

W związku z powyższą argumentacją apelacja powoda została oddalona, o czym o tutejszy Sąd rzekł w oparciu o art. 385 k.p.c. jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., zgodnie z którym, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Powód przegrał postępowanie apelacyjne, więc co do zasady winien zwrócić pozwanym poniesione przez nie koszty związane z tym postępowaniem (art. 98 k.p.c.) Sąd Apelacyjny uznał jednak, że charakter roszczenia powoda, który szukał ochrony swojego prawa, jego sytuacja życiowa i finansowa oraz relacja pomiędzy stronami, bowiem to strona pozwana korzystając m.in. z bezpłatnej służebności na nieruchomości powoda osiąga dochody w prowadzonej działalności - stanowią przypadek szczególny o jakim mowa w art. 102 k.p.c. i uzasadniają odstąpienie od obciążania powoda odpowiedzialnością za przegranie procesu, o czym orzeczono w punkcie drugim wyroku.

W punkcie trzecim sentencji wyroku Sąd przyznał wynagrodzenie pełnomocnikowi powoda ustanowionemu z urzędu. Stosownie do § 15 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U z 2013 r. poz. 490), koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują opłatę w wysokości nie wyższej niż 150% stawek minimalnych oraz niezbędne, udokumentowane wydatki radcy prawnego. Wysokość opłaty została ustalona § 6 pkt 7 i § 6 pkt 4 w z zw. z art. 12 ust. 1 pkt 2. Pełnomocnik powoda nie wniósł o zwrot poniesionych wydatków. Stosownie do § 2 ust. 3 rozporządzenia ustalone wynagrodzenie zostało podwyższone o stawkę podatku od towarów i usług obowiązującą w dniu orzekania o tych opłatach.

Artur Kowalewski Maria Iwankiewicz Wiesława Kaźmierska